

Veritasprosjektet som innovasjon og verdiskapning innenfor kristen apologetikk i Norge

Bjørn Hinderaker

Høgskolelektor, Avdeling for teologi, religion og filosofi

NLA Høgskolen

bjorn.hinderaker@nla.no

«Det begynte med en visjonær samtale mellom en håndfull norske ledere på flyplassen i Krakow i 2012. Vi var inspirert etter en intens uke på European Leadership Forum. Klassisk kristen tro er virkelig relevant og troverdig – også i vår sekulære tid. Men hvordan skulle vi kunne overføre dette til Norge? I løpet av samtalen vokste ideen frem om en årlig, nasjonal konferanse om apologetikk. Vi fant sammen i et løfterikt samarbeid på Lausannepaktens grunn.»²

Slik begynte den årlige Veritaskonferansen. Det strategiske samarbeidet ble etter hvert betydelig større enn selve konferansen, med en rekke nye initiativer for å fremme kristen apologetikk i Norge. Hele dette samarbeidet omtaler jeg i denne artikkelen som Veritasprosjektet.

Apologetikk betyr 'forsvar'. Kristen apologetikk er å levere gode grunner for den kristne troens troverdighet og relevans i møte med spørsmål, innvendinger og livssynsalternativer. Dette oppdraget er gitt i 1 Pet 3,15: «Vær alltid rede til forsvaret (*apologia*) når noen krever dere til regnskap for det håp dere eier». Alle de tre initiativtagerne til Veritaskonferansen var sterkt engasjert i dette oppdraget:

- Studieprogrammet *kommunikasjon og livssyn* (KL) ved NLA Høgskolen Kristiansand har hatt kristen apologetikk som sentralt faglig anliggende helt siden oppstarten i 2001.
- Laget (NKSS) har lenge vært opptatt av apologetikk, både for å gi kristne elever

og studenter en trygg forankring i studiehverdagen og økt frimodighet til å dele troen på Jesus med andre.

- Bibelskolen i Grimstad (BiG) hadde et sterkt ønske om å styrke sin apologetiske profil, både generelt og gjennom opprettelse av apologetikk-linjen Veritas.

I denne refleksjonsartikkelen vil jeg utforske Veritasprosjektet som innovasjon innenfor kristen apologetikk på universitets- og høgskole- (UH) sektoren i Norge. Jeg vil først innledningsvis kort presentere hva begrepene innovasjon og verdiskapning betyr i denne konteksten samt gjøre rede for det strategiske utgangspunktet for samarbeidet. Avslutningsvis skisserer jeg så mulig videre innovasjon ut fra Veritasprosjektet. Helt til slutt legger jeg ved en kort oversikt over Veritaskonferansen fra 2013-2024 som dokumentasjon og illustrasjon.

Jeg skriver dette med utgangspunkt i to kompletterende roller. Den første rollen er som høgskolelektor ved NLA Høg-

skolen campus Kristiansand, med faglig primærensasjement innenfor KL-studiet. Dette er bakgrunnen for UH- perspektivet i denne artikkelen. Den andre rollen er som programansvarlig for Veritaskonferansen siden 2014. Begge disse rollene har medført at jeg også er medlem av redaksjonsrådet i Veritas Forlag, prosjektansvarlig for Veritasfondet og medlem av arbeidsgruppen for Veritassymposiet.

I. Innovasjon og verdiskapning i UH-sektoren i lys av det tredelte oppdraget

Før vi utforsker Veritasprosjektet som innovasjon, trenger vi å klarlegge begrepet 'innovasjon' slik det anvendes i UH-sektoren. Norsk akademisk ordbok definerer 'innovasjon' som «utvikling og anvendelse av nye og bedre ideer, metoder og produkter; verdiskapende fornyelse»³. For å sette innovasjon på agendaen for UH-sektoren, fikk UH-rådet⁴ i 2013 laget «Inspirasjonsnotatet – EUREKA! Om innovasjon i UH-sektorens kunnskapskretsløp».⁵ Her presenteres begrepsavklaringer, gode eksempler på innovasjonsaktiviteter samt forslag til direkte og indirekte tiltak for å fremme innovasjon innenfor det tredelte oppdraget utdanning, forskning og formidling. Her defineres innovasjon som «nye eller forbedrede produkter, tjenester eller prosesser som tas i bruk og som gir økt verdiskapning og/eller samfunnsnytte.» Videre konkluderer notatet:

I UH-sektoren er FoU, utdanning og formidling fundamentet for innovasjon og samtidig midler for å fremme innovasjon.

Innovasjoner er forskningsbaserte når kompetanse, kunnskap og ideer som springer ut av forskningsaktiviteten benyttes i utviklingen av forbedrede produkter, tjenester eller prosesser.

Innovasjoner omfatter både bidrag til å sikre økonomisk og bærekraftig vekst og konkurransevne, og bidrag til økt samfunnsnytte i form av bedre offentlige tjenester eller et mer velfungerende samfunnsystem.

For å understreke innovasjonens betydning for UH sektoren, foreslås det en utvidelse av «kunnskapstriangelet» til en «kunnskapspyramide, hvor FoU, utdanning, formidling og innovasjon ligger i hvert av de fire hjørnene. ... Forholdet mellom UH-sektorens kjerneoppgaver forstås derfor som et interaktivt kretsløp, hvor de ulike aktivitetene befrukter hverandre gjensidig og hvor kunnskapsaktiviteten ved universiteter og høyskoler inspirerer og inspireres av samfunnet rundt.»⁶

Innovasjon knyttes ofte til begrepet 'verdiskapning' for å tydeliggjøre at det er innovasjon som skaper verdier som er i søkelyset, og derfor ser vi at begge definisjonene over har inkludert 'verdiskapende'. Å inkludere dette gir anledning til å tematisere hvilke verdier som skapes, og hvem de er til nytte for.

I det følgende er det naturlig å beskrive Veritasprosjektets bidrag til innovasjon og verdiskapning i forhold til det tredelte⁷ oppdraget, slik det fremgår i universitets- og høyskolelovens § 1-1:

Universiteter og høyskoleers formål er å

- a. tilby høyere utdanning på høyt internasjonalt nivå.
- b. utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå.
- c. formidle kunnskap om virksomheten og utbre forståelse for prinsippet om faglig frihet og anvendelse av vitenskapelige og kunstneriske metoder og resultater, både i undervisningen av studenter, i egen virksomhet for øvrig og i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv.⁸

Veritaskonferansen innebærer særlig innovasjon og verdiskapning innenfor formidling, «det tredje oppdraget», som legger ansvaret for omverden inn over UH-sektoren. Dette kan formuleres slik:

To address the growing societal and economic challenges, there is an increasing demand for universities to use their knowledge from research and teaching to fulfill their so-called "Third Mission" in society and economy. This implies taking responsibility, actively and consciously, for the society on whose behalf they are working.

The Third Mission has two key priorities:

- targeted use and transfer of academic knowledge to help resolve diverse societal challenges;
- transfer of technologies and innovations in the form of cooperation with public and private enterprises.⁹

Ut fra denne forståelsen av innovasjon og verdiskapning i UH-sektorens oppdrag innenfor utdanning, forskning og utvikling og formidling, er det interessant å utforske hva slags bidrag Veritasprosjektet representerer.

II. Strategisk utgangspunkt for Veritasprosjektet

Ved møtepunktet i Krakow i 2012 som ble nevnt innledningsvis, ble vi sammen klar over hvilket unikt strategisk utgangspunkt som allerede forelå for å kunne virkeliggjøre dette nye initiativet. Det var særlig tre sentrale forhold som ble utslagsgivende for at samarbeidet kunne realiseres.

1) KLs realisering av det tredelte oppdraget

Gjennom etableringen av KL som studieprogram ble kristen apologetikk integrert

som sentralt faglig anliggende og perspektiv på et teologisk høgskolestudium i Norge.¹⁰

KL-studiets formål er formulert slik: «(a) danne og utruste kristne til å formidle kristen tro som troverdig og relevant i et livssynsåpent samfunn; (b) fagmiljøet på KL skal bidra til aktuell forskning og formidlingsvirksomhet om livssyn, kommunikasjon og kristen apologetikk.»¹¹ Vi ser her en tydelig bevissthet om det tredelte oppdraget, der både undervisning, forskning og formidling er inkludert.

Som det ble påpekt i den periodiske evalueringen av *årsstudiet i kommunikasjon, livssyn og kristen apologetikk* i 2021, samsvarer KLs formål godt med følgende overordnede mål i NLA Høgskolens strategiplan for 2021-2025: «Ut fra kristen tro og livssyn skal NLA Høgskolen motivere til danning og kritisk tenkning, og utfordre til aktivt engasjement for medmennesker og samfunn, nasjonalt og globalt.» I egevalueringen av årsstudiet i 2021 fremheves Veritassamarbeidet som særlig viktig i utviklingen av KL-studiene i løpet av det siste tiåret.¹²

De apologetiske tradisjonene fra Francis A. Schaeffer, C.S. Lewis og John Stott preger KL-studiene. Med årlige studieturer til England opprettholder fagmiljøet i KL den nære kontakten med sentrale miljøer som er knyttet til disse tradisjonene.

I studieprogrammet knyttes apologetikken til kommunikasjonsteori, med livssynsteori som sentralt verktøy¹³, og med medier og ungdomskultur som fokusområder. Dette innebærer en tilnærming til apologetikk som både *science* og *art*, altså både som teologisk fagfelt og som kristen hverdagspraksis. Faglig sett kan studiet sees som «et teologisk tverrfaglig studium med grunnleggende missiologisk siktemål. Studiet inneholder både systematisk-teologiske (religionsfilosofi/apolo-

getikk og religionspedagogikk/livssyns-analyse) og praktisk-teologiske (homiletikk/kommunikasjon og mediebruk/-medieformidling) komponenter.»¹⁴

KL-studiene har vært sterkt preget av den forståelse av kristen apologetikk som ble utviklet av KL-kollega Lars Dahle i arbeidet med en doktoravhandling om Apg 17,16.34: «Kristen apologetikk er den tankemessige begrunnelsen – både overfor kristne og ikke-kristne – for de kristne sannhetspåstandene i møte med spørsmål, innvendinger og alternativer».¹⁵ Dahle har i etterkant videreutviklet denne definisjonen relatert til evangeliseringsoppdraget:¹⁶

- Christian apologetics as *pre-evangelism*: Answering and agenda-setting.
- Christian apologetics as *persuasive evangelism*: Commending and clarifying.
- Christian apologetics as *post-evangelism*: Affirming and equipping.

Jeg vil i det følgende utforske hvordan Veritasprosjektets ulike bidrag som innovasjon og verdiskaping fanger opp disse forskjellige aspektene.

Det bør også nevnes at to viktige innovasjoner ut fra KL-fagmiljøet også var vesentlige som strategisk utgangspunkt for Veritasprosjektet: a) Randsonevirk-somheten Damaris Norge utvikler, formidler og gir opplæring i ressurser for kristen formidling, med vekt på apologetikk og populærkultur, for menighet, skole og samfunn.¹⁷ b) Tidsskriftet *Theofilos* ble startet i 2009 som populærvitenskapelig tidsskrift og ble så i 2012 omgjort til vitenskapelig tidsskrift «for studier av teologi, filosofi og kultur og beslektede fagfelt. ... Tidsskriftets overordnede hensikt er å presentere, analysere og drøfte den kristne troens sannhet og relevans».¹⁸

2) ELF som modell

European Leadership Forum (ELF)¹⁹ var også avgjørende som katalysator og inspirerende modell for det nye initiativet. Her hadde jo partnerne deltatt sammen i 2012 – og så funnet sammen på veien hjem. ELF er i likhet med Veritaskonferansen en koalisjon av ledere fra ulike evangelikale sammenhenger og har tydelig preget Veritaskonferansens visjon og profil.

Den europeiske konferansen har allianseøkmensk profil med teologisk basis i Lausannepakten. Veritaskonferansen har formulert en tilsvarende basis: «Foreningen bygger på den kristne tro slik den er uttrykt i Bibelen og Lausannepakten.» Samtidig som dette gir en tydelig plassering i kirkelandskapet, er det en allianseøkmensk posisjon som åpner for samarbeid også utover NLAs lutherske eierorganisasjoner.

Målsetningen til ELF er «to unite, equip, and resource evangelical leaders to renew the biblical church and evangelise Europe». For å virkeliggjøre dette vil de «provide a bridge between God's global resources and local leaders from all over Europe». Konferansen består av en kombinasjon av forkynnelse og seminarer, organisert rundt 25 ulike nettverk. Dessuten har ELF utviklet omfattende nettressurser²⁰ og tilbyr deltagelse i ulike mentorgrupper gjennom året.

Etter forbilde fra ELF kombinerer Veritaskonferansen forkynnelse og lovsang med et bredt undervisningstilbud og formell og uformell nettverksbygging. Den norske konferansen har følgende formål:

Veritaskonferansen inviterer til å utforske sannheten om Jesus Kristus, og til å la oss utfordre av den. Konferansen er for alle som leter etter ærlige svar på ærlige spørsmål.

Gjennom fellesskap, undervisning og seminarer ønsker Veritaskonferansen: å styrke kristne i troen på Jesus som Sannheten, og å utruste til frimodig å leve ut og dele sin tro.

Vi ser her tydelig apologetikkens doble rolle for kristne: «styrke» og «utruste». Samtidig modellerer konferansen apologetikkens doble tilnærming, både «the open hand» («inviterer til å utforske») og «the closed fist» («til å la oss utfordre av den»).²¹

Konferansen er eksempel på innovasjon ut fra samarbeid²² som styrker alle partnerne og bidrar positivt til samfunnet (NLAs omverden). For KL styrker dette samtidig studieprogrammets *kvalitet og relevans*.

3) Samarbeidspartnerens samspill

Videre kunne det raskt legges til rette for et fruktbart samspill, ettersom tre samarbeidspartnerne hadde kompletterende behov og ressurser:

- BiG hadde et behov for å styrke apologetikkundervisningen. Samtidig bidro BiG med svært tjenlige lokaler og en stor stab av frivillige (stab og elever) til å kunne gjennomføre en større konferanse. Skolen hadde allerede årlig alumnitreff som kunne fungere som utgangspunkt. Dermed har BiG hatt ansvar for det praktiske arrangementet.
- Laget hadde et behov for å gi grunnleggende apologetisk opplæring til ansatte og frivillige, ikke minst med tanke på evangeliserende «Skepsisuker»²³ og «grill en kristen»²⁴ arrangement. Samtidig bidro Laget med et betydelig nettverk av unge, bevisste kristne over hele landet samt med ansvar for profilering og markedsføring.
- KL hadde et ønske om å styrke den utadrettede formidlingen av apologetikk samt et behov for å

profilere NLAs studier i møte med potensielle studenter. Samtidig bidro KL på bakgrunn av sin faglige kompetanse og sitt internasjonale faglige nettverk med ansvar for utforming av innholdet i den årlige konferansen.

På denne måten kunne de tre partnerne utfylle hverandre med utgangspunkt i et felles trosgrunnlag og en felles visjon.

III. Veritasprosjektet – en oversikt over de ulike strategiske initiativene

Veritaskonferansen ble et svært fruktbart samarbeidstiltak som snart ledet til en rekke nye initiativer. Hele Veritasprosjektet kan sees på som «produktinnovasjon»²⁵, med utvikling av en rekke «produkter».

Her er kortversjonen av historikken til Veritasprosjektet så langt:

- I 2013 ble den første **Veritaskonferansen** holdt med de tre samarbeidspartnerne som arrangører.
- I 2015 fikk Damaris Norge i oppgave å forvalte **Veritasressurser**, altså opptak fra konferansen og boksalg på konferansen.
- I 2017 ble **Veritas Forlag** opprettet som del av forlagshuset Lunde forlag, med suksessen *Grill en kristen* som første bok.
- I 2017 ble **Veritasfondet** opprettet, basert på kollektene på konferansen samt bidrag fra andre.
- I 2018 ble det første **Veritas Research Symposium** arrangert, med John Lennox som inspirator.
- I 2018 ble også **Veritas Events** startet som arrangementer med apologetiske temaer og med en naturlig tilknytning til konferansen.
- I slutten av 2019 ble foreningen **Veritas Norge** stiftet «for å samordne og skape synergier for kristent trosforsvar i Norge».

Vi vil nå se på disse ulike initiativene som eksempler på innovasjon og verdiskaping i UH-sektoren.

IV. Veritaskonferansen som innovasjon og verdiskaping²⁶

Som nasjonal, årlig apologetikk-konferanse med faglig preg og evangelikal profil er Veritaskonferansen en nyskaping i norsk kontekst. Konferansen har bidratt til at apologetikk i økende grad settes på dagsorden i kristen-Norge og i den kristelige dagspressen. Profilerte gjestetalere og et godt nivå har gitt konferansen et godt faglig omdømme.

I mitt arbeid med det faglige innholdet i konferansen har følgende strategiske vurderinger ligget til grunn:

a) Temaene er valgt ut fra en strategisk vurdering av aktuelle spørsmål og temaer som trenger å settes på agendaen. Eksempler her er reformasjonsjubileet 2017 hvor «Tro» var tema, «bokens år» 2019, hvor temaet var «Boken som forandret din verden». I 2023 knyttes det an til 60 år siden C.S. Lewis død, og i 2024 til tusenårsjubileet for kristenretten. De to kommende konferansene skal dermed sette viktige tema på dagsorden for kristen apologetikk: Fornuft og fantasi samt kirkens mangslungne historie.

b) Valg av talere har siktet mot variasjon i alder og faglig preg, både i forhold til apologetikk som «science» og «art». Kjønnbalanse blant talere og seminarholdere har vært viktig for perspektivmangfold og for modellering av apologetisk formidling. Tilhørere av begge kjønn gis forbilder å identifisere seg med. Det å skape arena også for yngre norske formidlere og apologeter (inklusive KL-studenter) har vært viktig. Vi har hatt mindre vekt på kjente profiler innen kristen apologetikk.

c) Videre har bidragsytere fra ulike organisasjoner, kirkesamfunn og institusjoner blitt invitert, som en del av den større nettverksbyggingen.

Lokalt gir Veritaskonferansen mulighet for samarbeid med menigheter (f.eks. i Grimstad med Norkirken og Dnk, i Kristiansand med menigheter tilknyttet eierne og Dnk) med tilbud om talere, og med invitasjon til konferanse og promotering av litteratur. For å styrke samarbeid *nasjonalt og regionalt* har konferansen brukt seminarholdere fra ulike institusjoner som Ansgar Høyskole, UiA, UiO, Fjellhaug Internasjonale Høgskole, MF vitenskapelige høyskole og Høgskolen for Ledelse og Teologi. *Internasjonalt* har ELF (allerede nevnt ovenfor) vært svært vesentlig, men også relasjonen til institusjoner som KL besøker på den årlige studieturen til England og da særlig Oxford Centre for Christian Apologetics og L'Abri Fellowship i Hampshire. De første årene var også det britiske studentlaget UCCF en viktig kontakt, ikke minst som inspirator for Lagets «skepsis-uker» og «grill en kristen»-events. Denne prosessen i NKSS er for øvrig allerede i gang når Veritaskonferansen starter i 2013.

Den årlige konferansen bidrar på flere ulike måter til innovasjon og verdiskaping i **utdanning**. For det første har konferansen siden etableringen vært en integrert del av kursdagene i flere KL-emner,²⁷ noe som er relativt uvanlig i slike studieløp. Konferansen gir studenter et større mangfold av aktuelle apologetiske temaer samt en attraktiv mulighet til å utvide sitt personlige nettverk. For det andre har det faglige arbeidet med den årlige konferansen bidratt aktivt til utvikling av flere nye KL-emner.²⁸ For det tredje fungerer konferansen også som en pedagogisk arena for KL-lærere, med utprøving av faglige temaer og pedagogiske tilnærminger.

Konferansen bidrar også indirekte til **forskning og utvikling** gjennom *Veritas Research Symposium*. Dette initiativet er sprunget ut at Veritaskonferansen med utgangspunkt i KLs fagmiljø. I anledning av at Veritaskonferansen samler faglige ressurspersoner, kan det inviteres til faglig symposium. Det første symposiet ble holdt i 2018 med temaet «Science, Natural Theology and Christian Apologetics», med John Lennox som sentral bidragsyter. Bidragene fra symposiet er nå publisert i *Theofilos Supplement* 2020-1²⁹. I 2019 var tema *Bearing Witness to Christ in the New Europe* introdusert av Lars Dahle, med spesielt tanke på Lausanne Europe 20/21 Conversation and Gathering³⁰, og hvor John Dickson og Amy Orr Ewing gav verdifulle innspill. I 2023 er det planlagt et symposium om arven etter C.S. Lewis, med vektlegging av tematikken fornuft og fantasi, som også er hovedtema for konferansen.

Når det gjelder **faglig utviklingsarbeid** er Veritaskonferansen på flere måter blitt en avgjørende arena. Konferansen er et kreativt verksted for utvikling og modellering av apologetisk formidling som forholder seg aktivt til livssynsmangfoldet og sannhetsspørsmålet – noe som reflekteres i det løpende programarbeidet. Veritaskonferansen ble også viktig ved at den har muliggjort utvikling av strategiske ressurser. Først utgivelse av flere grunnbøker i kristen apologetikk, deretter spredning av digitale ressurser basert på opptak fra konferansen.

Her bør også Veritaskonferansens rolle nevnes som sentral utviklingsarena for trosopplæringsprosjektet *Hvorfor akkurat Jesus?*³¹ 2013-2015. Første del av dette prosjektet var en undersøkelse blant kirkens trosopplærere hvordan de forholdt seg til livssynsmangfoldet og sannhetsspørsmålet³². Her ble det avdekket et

tydelig behov for kompetanse innen kristen apologetikk blant trosopplærere. Andre del av prosjektet responderte på dette behovet gjennom å formulere «en helhetlig religionspedagogisk tilnærming til sannhetsspørsmålet i trosopplæringen».³³ Denne sluttrapporten synliggjorde også hvor stort behovet er for slike apologetiske ressurser som skapes gjennom Veritaskonferansen hvert år.

Etableringen av Veritaskonferansen har også bidratt vesentlig til innovasjon og verdiskapning i KLs formidlingsvirksomhet.³⁴ Ikke minst gjelder det **allmentret formidling** som brukes som betegnelse for formidling av faglig, forskningsbasert kunnskap til allmennheten gjennom publikumsarrangement og medieformidling. Konferansen gjennomføres med en nyskapende kombinasjon av åpne stormøter og påmelding til hovedbolken med seminarer. Videre formidles alle taler og seminarer i etterkant som podkaster, samt et utvalg også som videoer. Hvert år fører konferansen også til en rekke nyhetsoppslag, reportasjer og innlegg i den kristelige dagspresse. Konferansen er dermed mer enn et arrangement, den er en arena for å utvikle ressurser innenfor kristen apologetikk, for kristne og andre interesserte. Formidlingen sikter også mot å være 'allmenn' i den forstand at den skal være forståelig og relevant i en sekulær og pluralistisk kontekst. Slik sett fungerer konferansen og de ressurser som skapes gjennom den som viktige arenaer for livslang læring.³⁵

Konferansens rolle i forhold til **brukerrettet formidling** er imidlertid fortsatt under utvikling. Laget bruker allerede konferansen både til kursing av sine 'trainee'-er (som får tilbud om å ta KL-emner) og til å utruste lagsmedlemmer til evangelisering og «skepsis-uker». I 2022 la Normisjon til rette for at deres regionledere

og region Agders ansatte skulle delta på konferansen, noe som ble opplevd som svært vellykket. Det er ønskelig å videreutvikle nettverkssamlingene til arenaer for etter- og videreutdanning for ulike målgrupper som ungdomsarbeidere, forkynnere / pastorer / prester og lærere. I praksis fungerer konferansen som etterutdanning for det store spekteret av deltagere.

I apologetisk perspektiv kan vi si at Veritaskonferansen har en *post-evangeliserende* rolle i utrustningen av kristne til å forstå, leve ut og formidle troen. Den motiverer til utforskning av sentrale temaer, til tverrfaglig og kritisk tenkning, og til engasjement i samfunnet. Den *evangeliserende* siden kommer til uttrykk gjennom en modellering av forkynnelse og undervisning, der målsetningen er å være forståelig også utenfor den kristen subkulturen. Det tilbys egne «intro»-seminarer som ikke forutsetter mye kunnskap om kristen tro eller apologetikk. Konferansen modellerer også apologetikkens *preevangeliserende* rolle ved å sette agenda, løfte frem temaer og besvare aktuelle spørsmål, og vise den kristne troens relevans og troverdighet i en etter-kristen, sekulær og pluralistisk tid.

V. Veritas forlag som innovasjon og verdiskapning

Utgivelse og promotering av litteratur var en integrert del av Veritaskonferansen helt fra starten av. Dette anliggendet ble betydelig styrket i 2017 da Veritas Forlag³⁶ ble opprettet som et 'imprint' under Lunde Forlag, «for å utvikle, oversette og utbre kristen apologetisk kvalitetslitteratur.» Veritas Forlags første utgivelse *Grill en kristen – svar på 20 vanskelige spørsmål* med Ingvild Hellenes som redaktør har vært en salgssuksess med snart

10.000 solgt (pr. 2022). Boken representerer den utadrettete og apologetiske profilen.

Veritaskonferansen har utviklet seg til «bokfest», med et bokbord som byr på et stort antall titler innenfor kristen apologetikk, og hvor det motiveres til aktiv bruk av litteratur og selvstendig, kritisk refleksjon. Konferansen er svært viktig som promoteringsarena for nyutgivelser og muliggjør en offensiv satsning på kvalitetslitteratur. Salget av en ny bok på konferansen gir en god start, særlig når forfatteren er blant talerne på konferansen. Opptakene fra konferansen bidrar ytterligere til å gjøre titlene kjent når disse deles på nettet. I tillegg bidrar Damaris Norge med ressursider til sentrale titler. Dette inkluderer gjerne videoer, samtaleopplegg og andre ressurser til bøkene.

Veritas forlag har utgitt titler innenfor flere gener:

- I lærebok-genren er titler som *Trenger troen forsvares*, *Skeptikerens guide til Jesus I og II*, og *Lurt av læreboken*. Flere av disse brukes som pensum i ulike KL emner.
- I genren populærvitenskapelige titler inngår *Den innbilte konflikten – om naturvitenskap og Gud*, *Ateisten som ikke fantes* og *Sju dager som deler verden*.
- Vi kan kalle de følgende debattbøker: *Guds undergang: Har vitenskapen begravd Gud?*, *Nakne uten skam – om den seksuelle revolusjonen & et revolusjonært syn på sex*, og *Bare en Gud. Jesus eller Allah?*

KLs faggruppe bidrar her som forfattere, redaktører og faglige konsulenter. En sentral rolle er deltagelsen i Veritasforlagsråd hvor utvalget av titler for utgivelse avgjøres, – nært koordinert med konferansen. Det bør også nevnes at flere av titlene er en god ressurs i faggruppens utadrettede formidlingsvirksomhet som ofte skjer

som oppdrag via Damaris Norge.

Fra et apologetisk perspektiv har en rekke av bøkene en *post-evangeliserende* funksjon ved at de hjelper kristne til å forstå, leve ut og formidle sin tro. Inkludert i dette er også det å motivere til lesing og fordypning i en digital tid, noe som bidrar til å skape nysgjerrighet, fremme åpenhet for spørsmål, utvikle kritisk tenkning og gi kompetanse for dialog i livssynmangfoldet. Bøkene er *evangeliserende* siden språk, profil og innhold på alle titlene gjør dem interessante og forståelige også utenfor den kristne sub-kulturen. Bøkene fungerer som *pre-evangeliserende* ved at de setter kristen tro på agendaen og svarer på aktuelle spørsmål. Gode eksempler her er *Grill en kristen*, *Skeptikerens guide til Jesus*, og *En tvilers guide til Bibelen*.

Det innovative samarbeidet om Veritas Forlag skaper betydelige verdier for alle parter og er meget relevant for KL på høgskolearenaen.

VI. Foreningen Veritas Norge som innovasjon og verdiskapning

Veritas Norge ble opprettet som forening i 2019 med Bibelskolen i Grimstad, NKSS og Damaris Norge som medlemmer, samt med Ungdom i Oppdrag som nytt medlem i 2021.³⁷ Visjonen er å sette apologetikk på dagsorden i Norge, og formålet er tredelt:

- a) Samordne og skape synergier for kristent apologetisk arbeid i Norge, ved å dele evangeliet, styrke kristne og prege kulturen.
- b) Fremme kunnskap og kompetanse innenfor kristen apologetikk i Norge.
- c) Fremme internasjonalt samarbeid innenfor kristen apologetikk.³⁸

Strategisk er Veritas Norge dermed en

plattform for samarbeid, samspill og nettverksbygging. Hensikten er å koble sammen apologetisk arbeid i Norge for å skape gode synergier, å koble de apologetiske ressursene med nye brukere, samt å koble det norske apologetiske arbeidet til det internasjonale.

I et apologetisk perspektiv ser vi at en her gir uttrykk for en bred forståelse av kristen apologetikk, som inkluderer både å dele evangeliet (evangelisering), å styrke kristne (post-evangelisering) og å prege kulturen (pre-evangelisering).

VII. Andre Veritasinitiativer som innovasjon og verdiskapning

Her vil jeg ganske summarisk nevne de resterende Veritasinitiativene:

Det ble tidlig lagt til rette for opptak av taler og seminarer fra konferansen. I 2015 fikk Damaris Norge ansvar for å forvalte de digitale **Veritasressursene**. Opptak fra konferansen publiseres på flere Damaris-plattformer, både Snakk-omt.no, Damaris-podden³⁹ og Damaris sin YouTube-kanal.⁴⁰ Det lages også ressursider knyttet til sentrale Veritas-utgivelser, noe som igjen bidrar til spredning og bruk av ressursene.

Veritasfondet ble opprettet i 2017 basert på kollekter gitt under Veritaskonferansen, samt noen økonomiske bidrag fra andre nærstående aktører i kristen-Norge. Formålet er «å utvikle og utbre apologetiske kvalitetsressurser i Norge». Fondet delte i 2021 ut oppsamlede gaver på 116.292 kr fordelt på ti ulike prosjekter.

Veritas Events ble startet i 2018. Dette er lokale arrangementer med apologetisk preg som har en naturlig tilknytning til den årlige konferansen. En profilering under merkevaren «Veritas» forutsetter at dette skjer på Veritassamarbeidets

teologiske plattform og i samforståelse med Veritas Norge / Veritaskonferansen. Tydelige eksempler på dette er offentlige foredrag arrangert av Laget på universiteter og høyskoler med profilerte gjestetalere som John Lennox (2018) og John Dickson (2019).

Apologetics Norden er opprettet som et uformelt nettverk mellom sentrale aktører innenfor kristen apologetikk i Norden. Dette gir mulighet for utveksling av informasjon og inspirasjon på tvers av landegrensene, og det gir også anledning til samarbeid, slik som ved John Dicksons besøk til Norge, Danmark og Finland i 2019.

VIII. Mulig videre innovasjon ut fra Veritasprosjektet

På bakgrunn av den betydelige innovasjonsvirksomhet som har skjedd i løpet av de ti år siden Veritassamarbeidet ble initiert, vil jeg her avslutningsvis skissere noen mulige veier for videre innovasjon og verdiskapning ut fra KL spesielt og NLA generelt.

Innovasjon innenfor utdanning:

- Det er mulig å videreutvikle Veritaskonferansens rolle som base for etter- og videreutdanning innen TRF, med særlig vekt på de ulike teologistudiene.
- Det er mulig å utvide relevansen av Veritaskonferansen / Veritasprosjektet fra KLs studieportefølje til hele eller deler av NLAs studieportefølje, ikke minst ut fra en vektlegging av fag-tro / yrke-tro som tematikk.

Innovasjon innenfor forskning og utviklingsarbeid:

- Det er mulig å videreutvikle forskningssymposiet til årlige forskningsdager, med aktiv bruk av KLs

nordiske, europeiske og internasjonale nettverk.

- Det er mulig å videreutvikle produktene (varene, tjenestene og ideene) i Veritasprosjektet i et nært samspill mellom KL og Damaris Norge.

Innovasjon i formidling

- **Allmenrettet formidling:** Det er mulig å videreutvikle Veritaskonferansen til en sentral og kreativ arena for formidling av forskningsresultater til kristen-Norge spesielt og allmennheten generelt, med aktuelle forsknings-case fra NLA (og andre institusjoner) som er inspirert av kristen tenkning.

- **Brukerrettet formidling:** Det er mulig å videreutvikle Veritaskonferansen som en sentral og kreativ arena for overføring av relevant kompetanse og kunnskap, gjennom nær dialog med aktuelle brukergrupper for NLAs studier.

- **Forskerrettet formidling:** Det er mulig å knytte *Theofilos* nærmere til Veritaskonferansen / Veritasprosjektet.

Det er altså gode grunner for å si at Veritasprosjektet som helhet utgjør et betydelig bidrag til innovasjon og verdiskapning for kristen apologetikk i Norge, enten dette gjelder utdanning, forskning og utvikling eller formidling. Faggruppa i KL har en forhåpning om at Veritasprosjektet ikke bare skal videreføres, men også videreutvikles og føre til ytterligere innovasjon. Forhåpentlig kan denne entreprenørskapshistorien også være til inspirasjon for øvrige kristne UH-institusjoner for strategiske satsinger innenfor andre viktige temaområder.

Oversikt ved programansvarlig Bjørn Hinderaker, pr. februar 2023

2013	<p>Veritas – #sannhet Hovedtaler: Ellis Potter (ellis-potter.com) Boklansering: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tre teorier om alt</i>. Ellis Potter (Lunde forlag) Seminarer: 14</p>
2014	<p>Sannhet Hovedtaler: Ellis Potter (ellis-potter.com) og Stefan Gustavsson (apologia.se) Boklanseringer: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Skeptikerens guide til Jesus 1: Om evangelienes troverdighet</i>. Stefan Gustavsson Seminarer: 14</p>
2015	<p>Håp Hovedtaler: Jo Vitale (<i>Oxford Centre for Christian Apologetics</i>, theocca.org) Boklansering: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Skeptikerens guide til Jesus 2: Om Jesus identitet og oppstandelse</i>. Stefan Gustavsson Seminarer: 24 Lenker til nettressurser: <ul style="list-style-type: none"> • snakkomt.ro.com/category/podcast/veritaskonferansen-2015/ • snakkomt.ro.com/samtaleguide-skeptikerens-guide-til-jesus/ </p>
2016	<p>Kjærlighet Hovedtalere: Mari Ovsepian (<i>Oxford Centre for Christian Apologetics</i>, theocca.org) Boklansering: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Trenger troen forsvares? Et manifest for kristent trosforvar</i>. Stefan Gustavsson (Lunde forlag) Seminarer: 27 Lenker til nettressurser: <ul style="list-style-type: none"> • snakkomt.ro.com/category/podcast/veritaskonferansen-2016/ • youtube.com/watch?v=QJBDcfsenPk&list=PLX8EHCM009DRVbjz4zg0xEe60-3Gnj5H • snakkomt.ro.com/category/videoer/trenger-troen-forsvares/ </p>
2017	<p>Tro (Reformasjonsjubileet) Hovedtalere: Lara Buchanan (<i>Oxford Centre for Christian Apologetics</i>, theocca.org) og Michael Ots (michaelots.com) Boklanseringer: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Grill en kristen. Svar på 20 vanskelige spørsmål</i>. Ingvild Hellenes (red) • <i>Bare én Gud. Allah eller Jesus?</i> Nabeel Qureshi • <i>Krigene i De gamle testamentet. Et forsøk på å forstå</i>. Olof Edsinger Seminarer: 26 (+ 5 seminarer søndag) Lenker til nettressurser: <ul style="list-style-type: none"> • snakkomt.ro.com/category/podcast/veritaskonferansen-2017/ • youtube.com/watch?v=qmX5CTsVgqA&feature=shares </p>
2018	<p>Forvandling Hovedtalere: John Lennox (<i>Oxford Centre for Christian Apologetics</i>, theocca.org) og Iain Morris (<i>Kharis Productions</i>, kharisproductions.com) Lanseringer: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Guds undergang. Har vitenskapen begravd Gud?</i> John Lennox • <i>Sju dager som deler verden. Verdens opprinnelse ifølge Bibelen og vitenskapen</i>. John Lennox • Videoserien <i>Finnes Gud?</i> med norsk teksting og samtaleopplegg, via www.finnesgud.no Seminarer: 33 (+ 2 søndag) Lenker til nettressurser: <ul style="list-style-type: none"> • snakkomt.ro.com/category/podcast/veritaskonferansen-2018/ • snakkomt.ro.com/video-og-samtaleressurser-til-john-lennox-boket/ </p>
2019	<p>Boken som forandret verden (500 år med boken i Norge) Hovedtaler: John Dickson (Australia, johndickson.org) Boklanseringer: <ul style="list-style-type: none"> • <i>En tvilers guide til Bibelen. En gjennomgang av historiens bestselgende bok, for troende og skeptikere</i>. John Dickson. • <i>Lurt av læreboken? Feil og forvirring om kristen tro i læremidlene</i>. Bjørn Are Davidsen, • <i>Kan vi stole på evangeliene?</i> Peter J Williams • <i>Nye ateister. Gamle anklager. Gode grunner for tro</i>. Bjørn Are Davidsen Seminarer: 33 (+ 4 søndag) Lenker til nettressurser: <ul style="list-style-type: none"> • snakkomt.ro.com/category/podcast/veritaskonferansen-2019/ • damaris.no/dickson/ </p>

2020	<p>Image og identitet (digitalt) Hovedtaler: Andy Bannister (<i>Solas Centre for Public Christianity, solas-cpc.org</i>) og Tracy Trinita (instagram.com/tracytrinita) Boklanseringer: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Øystein på smulejakt</i>. Chris Duwe (for barn under 10 år). • <i>Grill en kristen om Bibelen</i>. Bjørn Hinderaker og Jon Håversen (redaktører). • <i>Farvel Buddha. En tibetansk munks møte med den levende Gud</i>. Tenzin Laha med Eugene Bach. • <i>Ateisten som ikke fantes, eller: de forferdelige konsekvensene av dårlige argumenter</i>. Andy Bannister. Seminarer: 3 (digitale) Lenker til nettressurser: <ul style="list-style-type: none"> • snakkomt.ro.com/category/podcast/veritaskonferansen-2020/ </p>
2021	<p>Identitet og selvbilde Hovedtaler: Andy Bannister (<i>Solas Centre for Public Christianity, solas-cpc.org</i>) Boklansering: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Nakne uten skam - om den seksuelle revolusjonen & et revolusjonært syn på sex</i>. Stefan Gustavsson. • <i>Den imbilte konflikten. Gud og vitenskapen</i>. Sverre Holm. • <i>Her for å bli</i>. Stefan Gustavsson (ny utgave av: <i>Gjør som Gud – bli memneske</i>). Seminarer: 23 (+3 søndag) Lenker til nettressurser: (begrenset opptak fra konferansen) <ul style="list-style-type: none"> • youtube.com/watch?v=qQsZilWV19k&list=PLX8EHCM0O9DSewDD7pj3sO_sIsNxrImab </p>
2022	<p>Hvis Gud er død ... Hovedtaler: Natasha Crain (digitalt) (natashacrain.com) Boklanseringer: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Hvordan snakke med barna om Gud? 30 samtaler om viktige spørsmål</i>. Natasha Crain. • <i>Hva i all verden er himmelen?</i> James Paul. • <i>Alltid klar til forsvaret - en tenkers guide til kristen tro</i>. William Lane Craig. Seminarer: 27 (+ 4 nettverkssamlinger + 4 søndag) Lenker til nettressurser: <ul style="list-style-type: none"> • snakkomt.ro.com/category/podcast/veritaskonferansen-2022/ • youtube.com/watch?v=Y7_M3gWYN6k&list=PLX8EHCM0O9DRYLmNoy-UHeCoEFdFhmNMY • snakkomt.ro.com/william-lane-craig/ </p>
2023	<p>Ser du lyset? Fornuft og fantasi - Arven etter C.S. Lewis (planlagt) Hovedtaler: Alister McGrath (Oxford) Boklanseringer: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Myte og virkelighet</i>. Oskar Skarsaune (revidert utgave) • <i>Born to Wonder</i>. Alister McGrath (til norsk) </p>
2024	<p>Kirkens historie og synder (planlagt) Hovedtaler: John Dickson Lanseringer: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Bullies and Saints: An Honest Look at the Good and Evil of Christian History</i>. John Dickson (til norsk) • publicchristianity.org/fortheLoveofgod </p>

Noter

¹ Jeg vil gjerne rette en takk til samarbeidspartnerne i Veritasprosjektet for inspirerende og strategisk samarbeid. En takk også til KL-kollega Lars Dahle for verdifull kollegaveiledning i forbindelse med denne refleksjonsartikkelen.

² Dahle, L. (2011, 12. desember) «Veritas vokser videre». *Dagen*.
<https://euroleadership.org/2023elf/networks/2023-media-communicators-network>.

³ *Norsk akademisk ordbok* online: <https://naob.no/ordbok/innovasjon>.

⁴ Universitets- og høyskolerådets temaside om innovasjon: <https://www.uhr.no/temasider/innovasjon/>

⁵ UH-rådet. (2013). *Inspirasjonsnotatet - EUREKA! Om innovasjon i UH-sektorens kunnskapskretsløp*. Tilgjengelig online www.uhr.no/_f/p1/i41e3195d-a872-46be-a1fd-d2aa6144ec65/eureka_innovasjon_i_uh_sektor_inspirasjonsnotat_del1.pdf.

⁶ Ibid. s. 5.

⁷ Jeg velger her å bruke den tradisjonelle tredelingen, selv om det i siste versjon av uh-loven er føyd til et fjerde oppdrag, nemlig «d. [å] bidra til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig utvikling.» Dette faller utenfor det Veritasprosjektet arbeider med, selv om vi vil hevde at en sunn teologi (og en sunn apologetikk) vil skape en kallsbevissthet og et samfunnsengasjement som direkte og indirekte vil bidra til en mer bærekraftig utvikling!

⁸ UH loven, § 1-1: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15#KAPITTEL_1-1.

⁹ Denne presise formuleringen er fra hjemmesiden til universitetet i Wien: <https://thirdmission.univie.ac.at/en/>

¹⁰ For en presentasjon av KLs studieportefølje og fagmiljø, se <https://www.nla.no/KL>.

¹¹ Formulert i periodisk evaluering av *Årsstudiet i kommunikasjon livssyn og kristen apologetikk*, s. 7. Tilgjengelig online: <https://www.nla.no/globalassets/kvalitetsportalen/rapporter-fra-periodisk-evaluering-av-studietilbud/2021-periodisk-evaluering-av-arsstudiet-i-kommunikasjon-og-livssyn-og-kristen-...-nla-hogskolen.pdf>.

- 12 Formulert i egenevalueringen av *Årsstudiet i kommunikasjon livssyn og kristen apologetikk*. Tilgjengelig online: [https://mediehogskolen.sharepoint.com/:b:/t/sites/Kvalitetsportalen/Delte%20dokumenter/3.%20Institusjonsniv%C3%A5.%20Dokumentasjon%20og%20datagrunnlag/Rapporter%20fra%20periodisk%20evaluering%20av%20studietilbud/Egenevaluering%20studietilbud%20\(PEAS\)/Egenevaluering%20av%20studieprogrammer%20KL%20C3%A5rssstudium%20\(2021-04-19\).pdf?csf=1&web=1&e=7Lj2h4](https://mediehogskolen.sharepoint.com/:b:/t/sites/Kvalitetsportalen/Delte%20dokumenter/3.%20Institusjonsniv%C3%A5.%20Dokumentasjon%20og%20datagrunnlag/Rapporter%20fra%20periodisk%20evaluering%20av%20studietilbud/Egenevaluering%20studietilbud%20(PEAS)/Egenevaluering%20av%20studieprogrammer%20KL%20C3%A5rssstudium%20(2021-04-19).pdf?csf=1&web=1&e=7Lj2h4).
- 13 Dahle, M. S. & Hinderaker B. (2020). Artikkel 6: Livssynsteori som perspektiv ved NLA Mediehogskolen Gimlekollen. I Gunnhild Hagesæther (et al. red) *NLA Hogskolen: Fagutvikling og sjølvforståing på kristen grunn*. (Oslo: Cappelen). Tilgjengelig online: <https://press.nordicopenaccess.no/index.php/noasp/catalog/view/102/486/3702>.
- 14 Dahle & Hinderaker (2020) s. 171.
- 15 Dahle, L. (2003) Med Paulus på livssynstorget - om Apg. 17,16-34 som apologetisk modell. *Fast Grunn nr. 6*, 338-344. Tilgjengelig online: <https://larsdahle.no/wp-content/uploads/2010/06/Med-Paulus-p%C3%A5-livssynstorget.pdf>.
- 16 Dahle L. (2013) Truth, Christian Mission and Apologetics: A Response and A Proposal. *Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap*. Vol. 67 (1) s. 27. Online <https://journals.mf.no/ntm/article/view/4285>.
- 17 Nettside: www.damaris.no.
- 18 Nettside: www.theofilos.no. Tidsskriftet ble videreutviklet til *åpen access* i 2020.
- 19 Nettside: www.euroleadership.org.
- 20 Nettside: <https://foclonline.org/>.
- 21 Se <https://larsdahle.no/apologetics/a-closed-fist-and-an-open-hand/>.
- 22 Se UH-loven, § 1-3: «g. samarbeide med relevante aktører på internasjonalt, nasjonalt, regionalt og lokalt nivå for å styrke virksomhetens kvalitet og relevans».
- 23 Se nettsiden: <https://www.veritasnorge.no/skepsisuka>.
- 24 Se nettsiden: <https://www.grillenkristen.no/>.
- 25 «Utvikling av vare, men kan også kan også være mer abstrakt, som en tjeneste eller ideer», fra <https://snl.no/innovasjon>.
- 26 I styret for Veritaskonferansen sitter følgende representanter pr. februar 2023: Torgeir Lillenes Reinlund (leder, NKSS), Marte Hodne (NKSS), Per Sigve Særheim (BiG), Anne-Mari Vadseth (BiG), Britt-Ellen Skregelid Birkeland (Damaris Norge) og Bjørn Hinderaker (NLA, KL, programansvarlig)
- 27 Det gjelder innføringsemnet 3KL101 i årsstudiet i KL og 3KL104 *Kristent ungdomsarbeid i apologetisk perspektiv*.
- 28 Det gjelder særlig de nye nettstudiene *Kristent livssyn og naturvitenskap i apologetisk perspektiv* (3KL110N) og *One Semester Programme in Christian Apologetics* (VUCAN).
- 29 Tilgjengelig online: <https://theofilos.no/issues/theofilos-supplement-2020-1/>.
- 30 Nettside: <https://www.lausanneeurope.org>.
- 31 Informasjon med oversikt over prosjektet finnes her, inklusive lenker til rapportene: <https://www.damaris.no/hvorfor-akkurat-jesus/>.
- 32 Fisher-Høyrem, S. (2014). Hvorfor akkurat Jesus? En rapport fra et trosopplæringsprosjekt. *Theofilos* 2014(3), s. 480-487. Tilgjengelig online: https://theofilos.no/wp-content/uploads/2019/08/3c_Forum_Fisher-H%C3%B8yrem_Hvorfor-akkurat-Jesus-En-rapport-fra-et-trosoppl%C3%A6ringsprosjekt.pdf
- 33 Hinderaker, B. (2016). En helhetlig tilnærming til religionspedagogikken. Sluttrapport fra trosopplæringsprosjektet Hvorfor akkurat Jesu? *Theofilos* 2016(2), s. 277-288), tilgjengelig online https://theofilos.no/wp-content/uploads/2019/09/3g_Forum_Hinderaker_En-helhetlig-religionspedagogisk-tiln%C3%A6rming-til-sannhetssp%C3%B8rsm%C3%A5let-Sluttrapport-fra-trosoppl%C3%A6ringsprosjektet-Hvorfor-akkurat-Jesus.pdf
- 34 I det følgende fokuserer jeg på *allmennrettet* og *brukerrettet* formidlingsvirksomhet, mens den *forskerrettede* formidlingsvirksomheten ivaretas gjennom forskningssymposiet.
- 35 § 1-3 UH-loven, punkt d. «bidra til livslang læring og tilby etter- og videreutdanning».
- 36 Nettside: <https://www.lundeforlag.no/veritas>.
- 37 Veritas Norge sin nettside: <https://www.veritasnorge.no/om-veritas-norge>. Styret i Veritas Norge er sammensatt av en representant for hver medlemsorganisasjon. Styrets leder er Karl-Johan Kjøde.
- 38 Utdrag fra foreningens vedtekter.
- 39 Nettside: <https://damarisnorge.podbean.com/>.
- 40 Nettside: <https://www.youtube.com/@DamarisNorge>.